

İYİ UYGULAMA REHBERİ**Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan:****KARŞI TARAF KREDİ RİSKİNİN YÖNETİMİNE İLİŞKİN REHBER****BİRİNCİ KISIM****Amaç ve Kapsam, Tanımlar****Amaç ve Kapsam**

1. Bu rehberin amacı, 11.07.2014 tarih ve 29057 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik’in “Risk yönetiminin amacı ve risk yönetim sisteminin tesisi” başlıklı 35’inci maddesi çerçevesinde Karşı Taraf Kredi Riski’nin (KKR) yönetimine ilişkin bankalardan beklenen iyi uygulamaları açıklamaktır.
2. Rehber, 19.10.2005 tarih ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 93’üncü maddesi ve 22.07.2006 tarih ve 26236 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Tarafından Yapılacak Denetime İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi uygulama rehberleri” başlıklı 7/A maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.
3. Etkin ve yeterli bir karşı taraf kredi riski yönetiminin bu rehberde yer alan ilkeler doğrultusunda;
 - a) Kurumsal yönetiminin,
 - b) Risk yönetim politika ve prosedürlerinin,
 - c) Karşı tarafın kredi değerliliğinin tespiti ve gözden geçirilmesinin,
 - ç) KKR’nin ölçülmesi ve değerlendirme uygulamalarının,
 - d) Limitlerin uygulanması ve izlenmesinin,
 - e) Risk izleme ve kontrol faaliyetlerinin,
 - f) KKR’ye yönelik stres testi uygulamalarının,
 - g) KKR hakkında yapılacak raporlamaların,
 - ğ) KKR azaltım uygulamalarının,
 - h) KKR’ye yönelik gözden geçirme ve denetimin

banka faaliyetlerinin karmaşıklığı ve büyüklüğü de dikkate alınarak konsolide ve konsolide olmayan yapıya uygun olarak tesis edilmesi beklenmektedir.

KKR, bazı farklılıklar içermekle birlikte, esas itibarıyla kredi riski kapsamında değerlendirilen bir risk türü olduğu için bu rehberde yer alan ilkelerin yanı sıra bankaların karşı taraf kredi riskini; Bankaların Kredi Yönetimine İlişkin İlkeler Rehberi, Bankaların Sermeye ve Likidite

Planlamasında Kullanacakları Stres Testlerine İlişkin Rehber ve Yoğunlaşma Riski Yönetimine İlişkin Rehber ile birlikte değerlendirmesi gerekmektedir.

Tanımlar

4. Bu Rehberde yer alan tanımlar aşağıda yer almaktadır.
- a) Cari Risk Tutarı: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin Ek 2'sinde yer alan tanımı ifade eder.
 - b) Genel Ters Eğilim Riski: Karşı tarafın temerrüt etme olasılığının, genel piyasa riski faktörleri ile pozitif korelasyona sahip olması durumunu ifade eder. Örneğin; A bankasının alıcı ve karşı tarafın bir inşaat şirketi olduğu bir faiz swabı işleminde, faiz oranlarının aniden yükselmesi durumu A bankası için işlemin pozitif değerini artıracaktır. Diğer taraftan firmanın faiz yükselişlerine karşı duyarlı olan bir sektörde faaliyet göstermesi nedeniyle firmanın temerrüt etme olasılığı da yükselecektir.
 - c) Kredili Menkul Kıymet İşlemleri: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin Ek 2'sinde yer alan tanımı ifade eder.
 - ç) Menkul Kıymet ve Emtia Ödünç Verme veya Ödünç Alma İşlemi: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde yer alan tanımı ifade eder.
 - d) Potansiyel Kredi Risk Tutarı: İşlemin vadesi boyunca piyasa koşullarında meydana gelecek değişikliklere bağlı olarak ortaya çıkacak risk tutarı tahminini ifade eder. Söz konusu tutar, cari risk tutarına ilave bir tahmin olup geleceğe yöneliktir.
 - e) Repo ve Ters Repo İşlemleri: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte yer alan tanımı ifade eder.
 - f) Spesifik Ters Eğilim Riski: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin Ek 2'sinde yer alan tanımı ifade eder. Örneğin A bankası tarafından bir firmanın kendi hisse senedine dayalı bir satım opsiyonunu bu firmadan satın alınması durumunda, A bankası için spesifik ters eğilim riski ortaya çıkmaktadır.
 - g) Takas Öncesi Risk: İşlemin vadesine kadar geçen süre zarfında karşı tarafın temerrüt etmesinden kaynaklanacak kayıp riskini ifade eder.
 - ğ) Takas Riski: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde yer alan tanımı ifade eder.
 - h) Takas Süresi Uzun İşlemler: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin Ek 2'sinde yer alan tanımı ifade eder.

- i) Türev Ürün: Tezgah üstü piyasalarda veya teşkilatlanmış borsalarda işlem gören türev sözleşmeleri ifade eder. Tanımda geçen teşkilatlanmış borsa, Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte yer alan tanımları ifade eder.
- i) Üst düzey yönetim: Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan üst düzey yönetimi ifade eder.
- j) Üst yönetim: Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan üst yönetimi ifade eder.

İKİNCİ KISIM

Kurumsal Yönetim, Risk Yönetim Politika ve Prosedürleri

Kurumsal Yönetim

İlke 1. Bankaların yönetim kurulu ve üst düzey yönetimleri KKR'nin yönetiminde aktif rol almalı ve KKR yönetim sürecini olağan banka faaliyetlerinin entegre bir parçası haline getirmelidir.

5. Yönetim kurulu ve üst düzey yönetim, KKR seviyesini etkileyen banka faaliyetlerine ilişkin aldıkları kararlarda, KKR'ye münhasır risk iştahı ve risk kontrollerinin düzeyi arasındaki dengeyi sağlamak amacıyla aşağıdaki unsurları dikkate almalıdır.
 - Bankalar, KKR'ye yol açan ürünler hakkındaki stratejilerini, risk iştahı ile tutarlı olarak belirlemeli ve bu strateji yönetim kurulu tarafından onaylanmış olmalıdır.
 - Risk iştahı seviyesi düzenli olarak gözden geçirilmeli ve bu süreçte sayısal risk ölçümlerinin sonuçları (örneğin senaryo ve stres testi sonuçları) ve sayısal olmayan faktörler (örneğin risk kontrol fonksiyonunun etkinliği, ücretlendirme politikaları) dikkate alınmalıdır. Bahse konu gözden geçirme faaliyetinin kapsamı ve sıklığı, bankanın KKR seviyesi ve karmaşıklığına göre belirlenecektir.
 - Bankalar KKR'nin yönetimi ve kontrolü fonksiyonlarının bankanın büyüklüğü, faaliyetlerinin karmaşıklığı, büyüme hızı ile uyumlu ve bunları destekleyebilecek yeterlilikte olduğundan emin olmalıdır.
 - Bankaların ücretlendirme politikası ve performans kriterleri, KKR seviyesindeki ani yükselişleri ve aşırı risk alınmasını teşvik etmemelidir.
6. Yönetim kurulu ve üst düzey yönetim, KKR'nin yönetimine ilişkin olarak banka nezdinde, icracı birimlerden (muhasabe ve mali kontrol birimleri dâhil) bağımsız, maruz kalınan KKR seviyesine ve işlemlerin karmaşıklık düzeyine uygun, yeterli düzeyde yetki, kaynak ve

uzmanlığa sahip risk yönetim ve kontrol¹ fonksiyonlarını ifa edecek somut görev alanları oluşturmalıdır.

7. KKR tutarını belirlemek için içsel model yöntemini kullanan bankalarda üst düzey yönetim modelin varsayımlarını ve sınırlarını anlamalı, bunların sonuçlar üzerinde yaratabileceği etkilerin farkında olmalıdır. Bunun yanı sıra üst düzey yönetim piyasa koşullarına ilişkin belirsizlikleri (teminat üzerinde ne zaman hak elde edileceği gibi) ve operasyonel hususları dikkate almalı ve bunların modele nasıl yansıtıldığını anlamalıdır.
8. Üst düzey yönetim, KKR'ye yol açan ürünler/faaliyetler, tesis edilen risk ve kontrol sistemleri, kullanılan değerlendirme ve fiyatlama metodolojilerinin varsayım ve kısıtları ile risk yönetimi amacıyla kullanılan modeller konusunda yeterli bilgiye sahip olmalıdır. Diğer taraftan KKR hakkında yeterli düzeyde bilgi, uzmanlık ve tecrübeye sahip personelin istihdam edilmesi ve bunların düzenli aralıklarla eğitilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.
9. Bankalar, maruz kalınan KKR düzeyinin hızlı bir şekilde değerlendirilmesine imkân verecek güçlü ve esnek bir bilgi işlem sistemi altyapısına ve raporlama sürecine sahip olmalıdır. Bahsi geçen yapıların üçüncü taraflarca talep edilecek bilgileri istenilen biçim ve içerikte sunabilecek kapasite ve özellikte olması gerekmektedir. Söz konusu sistem ve süreç, yönetim kurulu ve üst düzey yönetimin risk düzeyinde ortaya çıkan ani değişimler konusunda derhal bilgilendirilmesini de sağlamalıdır. Ayrıca muhtemel risk artışlarına yönelik olarak yönetim kurulu tarafından onaylanmış aksiyon planları hazır olmalıdır.

Risk Yönetim Politika ve Prosedürleri

İlke 2. Bankalar, KKR'ye neden olan ürün ve faaliyetlerin doğası, karmaşıklığı ve büyüklüğü ile tutarlı, yeterli kapsam ve içeriğe sahip KKR yönetim politika ve prosedürlerine (yazılı iş akış şemaları prosedürlere dâhildir) sahip olmalıdır. Sağlam bir KKR yönetim çerçevesi KKR'nin tespitini, ölçümünü, yönetimini, onaylanmasını ve içsel raporlamasını içermelidir.

10. Oluşturulan politika ve prosedürler yönetim kurulu tarafından onaylanmalı, belirli aralıklarla gözden geçirilmeli, değişen iç ve dış koşullara göre güncellenmelidir. Söz konusu politika ve prosedürlerin ilgili banka personeline duyurulması amacıyla banka bilgi işlem sisteminde gerekli yazılımsal altyapı kurulmalı ve sürekli olarak ilgili personelin kullanımına açık tutulmalıdır.
11. KKR yönetim politika ve prosedürlerinin asgari olarak aşağıdaki unsurları içermesi beklenmektedir.
 - Takas ve takas öncesi riskini dikkate alan KKR tanımı ve bu risklerin gerek karşı taraf bazında (karşı tarafa ilişkin maruz kalınan diğer kredi riski tutarlarının bütünü dikkate alınarak) gerekse banka genelinde yönetilmesi.
 - KKR ile ilişkilendirilebilecek piyasa, likidite, uyum risklerinin ve operasyonel riskin dikkate alınması,

¹ Bu rehber kapsamında kontrol fonksiyonu, iç kontrol ve iç denetim işlevlerini de içerecek şekilde anlaşılmalıdır.

- Bankanın KKR'ye münhasır risk iştahı ile genel/özel limit seviyeleri,
- KKR'nin yönetimi kapsamında; yönetim kurulunun, üst düzey yönetimin, ilgili komitelerin, iş birimlerinin ve iç sistemler birimlerinin yetki ve sorumlulukları,
- KKR'nin tespit edilmesi, ölçülmesi, izlenmesi, kontrolü ve raporlanmasına ilişkin takip edilen usul ve esasların aşağıda belirtilen hususlar dahil olacak şekilde ortaya konulması,
 - Yeni ürün ve faaliyetlerin bankanın KKR düzeyine etkisinin değerlendirilmesi ve bu değerlendirmelerin ürün/faaliyet onay sürecine dâhil edilmesi,
 - Karşı tarafın kredi değerliliğini tespit etmeye yönelik alınacak bilgilerin kapsamı ve türü,
 - KKR'ye sebep olan pozisyonların değerlemesine ve ölçülmesine ilişkin kullanılan metodoloji, model ve standartlar,
 - KKR azaltım tekniklerine ilişkin esaslar ile bunların etkinliğini sağlamaya yönelik oluşturulan kontroller,
 - KKR yönetimi kapsamında oluşturulan limitler ve bu limitlerin izlenmesi,
 - KKR'ye yönelik oluşturulan yönetim raporlama sistemi,
 - İstisnai işlemler üzerindeki kontroller ile bunların raporlanması ve çözümlenmesine yönelik esasları,
 - KKR içeren ürün ve işlemlerin dokümantasyonuna (örneğin; standart sözleşmelerin teşkili) ilişkin esaslar,
 - KKR içeren pozisyonlara uygulanacak stres senaryoları.

ÜÇÜNCÜ KISIM

KKR'ye İlişkin Ölçüm, Kontrol ve İzleme Faaliyetleri

Karşı Tarafın Kredi Değerliliğinin Tespiti ve Gözden Geçirilmesi

İlke 3. Bankalar KKR'ye neden olan işlemlerin öncesinde karşı tarafın kredi değerliliğini analiz etmeli ve müteakip süreçte karşı tarafların kredi değerliliklerini düzenli aralıklarla gözden geçirmeli ve gerekli durumlarda gözden geçirme sıklığını arttırmalıdır.

12. Karşı tarafın kredi değerliliği hakkında değerlendirme imkânı sunan bilgilerin kapsam ve düzeyi gerçekleşecek işlemin hacmi, KKR seviyesi ve/veya karşı tarafın niteliğine bağlı olarak (örneğin, karşı tarafın yüksek kaldıraç oranıyla faaliyet gösteren bir taraf olması) değişebilecek olup aşağıda sıralanan bilgilerin uygun düştüğü ölçüde bankalar tarafından temin edilmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir.
 - Karşı tarafa ait önemli finansal bilgiler,
 - Karşı taraf ilişkileri,
 - Faaliyet ve yatırım stratejileri,
 - Değerleme ve işlem onay prosedürleri, teminat yönetimi, takas işlemleri vb. operasyonel kontrolleri,
 - Risk yönetimi yaklaşımı (risk ölçüm metodolojileri dâhil),
 - Aktif dağılımı, sermaye koşulları ve son dönemlerde gösterdiği finansal performans,
 - Maruz kaldığı kredi, piyasa ve likidite riskine yönelik değerlendirmeler,

- Kredi kalitesini olumsuz etkileyen önemli olaylar (örneğin, derecelendirme notundaki düşmeye bağlı olarak teminat sağlama koşullarının ciddi oranda sıkılaşması)
13. Karşı tarafın kredi değerliliğinin tespiti ve gözden geçirilme süreci, organizasyonel yapı içerisinde finansal ve finansal olmayan kuruluşlar olarak ayrıştırılmalıdır. Nitekim, finansal kuruluşlar finansal olmayan kuruluşlardan farklı olarak iflas, satın alma, birleşme veya ilgili otorite tarafından el konulma gibi durumlarla ani ve beklenmedik şekilde karşılaşabilmekte ve bu durum banka üzerinde ciddi etkiler doğurabilmektedir.
 14. Karşı tarafın kredi değerliliğinin belirlenmesinde bankalar takas riski ve takas öncesi risk ile ters eğilim risklerini dikkate almalıdır. Bankaların gerçekleştirdiği işlemlere ilişkin tahsis koşulları, fiyatlama uygulamaları, teminat politikaları ve marj ayarlamaları, karşı tarafın kredi kalitesine uygun ve tutarlı KKR alınmasını sağlamalıdır.
 15. Bankalar karşı tarafın kredi değerliliğini analiz ederken sadece kredi derecelendirme kuruluşları gibi dış kaynaklara güvenmemeli, ayrıca bankaların ilgili birimleri tarafından da kredi değerliliğinin tespitine yönelik analizler ve değerlendirmeler yapılmalıdır.
 16. Temin edilen bilgilerin kapsamı, kalitesi ve güncel olup olmaması karşı tarafa sağlanacak işlem limitinin düzeyini ve koşullarını belirlemelidir. Ancak her halükarda finansal kuruluşlar için derecelendirme notları ve temel finansal bilgiler gibi karşı tarafın kredi değerliliğini yansıtan önemli bilgiler banka sisteminde güncel bir şekilde tutulmalıdır. Banka bazında veya sistemik düzeyde stres yaşanan dönemler, önemli düzeyde risk alınmış olan karşı taraflardan ilave bilgiler sağlanmasını, bilgi alma sıklığının artırılmasını ve bu sayede bankanın güncel durum değerlendirme imkânlarına kavuşmasını gerektirmektedir.
 17. Karşı tarafın kredi kalitesini değerlendiren personelin bu kapsamda yeterli bilgi, deneyim ve uzmanlığa sahip olması gerekmektedir.
 18. Kamuya açıklanmayan özel nitelikli bilgilere ulaşma sürecinde bankalar takip edilecek usul ve esasları politika ve prosedürler altında belirlemeli, ayrıca sağlanan bilgilerin güvenilirliğini sağlamak üzere kontrol mekanizmalarını oluşturmalıdır.
 19. Özel nitelikli bilgilerin kullanımı ve korunması hususunda tarafların mutabakata varmaları, yaşanabilecek muhtemel olumsuzlukların engellenmesi açısından önemlidir.
 20. Karmaşık yapıdaki finansal araçlara yönelik olarak, karşı tarafın bu aracı kullanım stratejisi, stresli ekonomik koşulların yapılan işlem üzerindeki etkisi ve söz konusu işlem nedeniyle ortaya çıkabilecek potansiyel kayıpları bankanın karşılama gücü analiz edilmelidir.
 21. Bankalar kredi değerliliğini tespit ederken karşı tarafın bilanço dışı yükümlülüklerini de değerlendirmelidir. Bu kapsamda özellikle yapılandırılmış finansal araçlara sponsor olmuş veya yapılandırılmış finansal araçlar için likidite tahsis taahhüdü bulunan bir karşı tarafın, bu araçlar nedeniyle üstlendiği ilave riskler hesaba katılmalıdır.
 22. Yukarıda belirtilen hususlar, kredi koruması gibi finansal garanti veren karşı taraflarla gerçekleştirilen işlemler için de geçerlidir.
 23. Karşı tarafın kredi değerliliğinin analizi kapsamında bankalar, Bankaların Kredi Yönetimine İlişkin İlkeler Rehberi'nde yer alan ilke ve esasları da dikkate almalıdır.

KKR'nin Ölçülmesi ve Değerleme Uygulamaları

İlke 4. Bankalar maruz kalınan KKR seviyesinin ölçüm ve değerlendirilmesine yönelik sistem ve süreçler tesis etmelidir.

24. Maruz kalınan KKR'nin ölçümüne yönelik olarak basit ölçüm yöntemlerinden kapsamlı istatistiki modelleme ve simülasyon tekniklerine uzanan çeşitli ölçüm metodolojileri kullanılabilir. Kullanılan ölçüm sistemlerinin kapsamı ve yapısı, bankanın maruz kaldığı KKR'nin yapısı, karmaşıklığı ve seviyesi ile uyumlu olmalıdır. Muhtemel yöntemler basitten karmaşık olana göre, Gerçeğe Uygun Değerine Göre Değerleme Yöntemi, Standart Yöntem ve İstatistikî-Simülasyona Dayalı Yöntemler² şeklindedir.
25. KKR ölçümünde temel husus, cari risk tutarı ile piyasa faktörlerindeki değişime göre farklılaşabilecek olan potansiyel kredi risk tutarının ölçümüdür. Potansiyel kredi risk tutarı; beklenen risk tutarı, azami risk tutarı, efektif beklenen risk tutarı, beklenen pozitif risk tutarı, efektif beklenen pozitif risk tutarı gibi ölçümleri esas alabilir³.
26. KKR'nin ölçümü kredi limitlerinin günlük ve gün içi izlenmesini kapsamalıdır. Bankalar cari risk tutarını uygunluğuna göre teminatların dikkate alınmasından önce ve sonra olmak üzere hesaplamalıdır.
27. Farklı ölçümler (cari risk tutarı, azami risk tutarı gibi) risk yönetiminde farklı amaçlarla kullanılabilir. Örneğin marj ayarlamaları için cari risk tutarı, limit ve izleme fonksiyonları için en yüksek risk tutarı, fiyatlama amaçlı olarak ise beklenen risk tutarı kullanılabilir.
28. Bankaların yasal sermaye yeterliliği ölçümü için kullandıkları basit yaklaşımların yanı sıra gerekli olduğu ölçüde gelişmiş yöntemlere de başvurmaları ve bu sayede tek bir yöntemle bağımlı kalmamaları beklenmektedir.
29. Bankaların ölçüm modeli geliştirme ve süreç tasarlama aşamasında göz önünde tutmaları gereken önemli bir husus, risk faktörlerinin niteliği ve niceliğindeki değişmelerin ölçüm modellerinde yer alan varsayım ve parametreler ile sisteme ve süreçlere adaptasyonunun hızlı bir şekilde sağlanabilmesidir. Bu sayede piyasa koşullarındaki güncel durumun kısa bir zaman dilimi içerisinde ölçüm modellerinde dikkate alınması ve karar alma süreçlerine yansıtılması temin edilmiş olacaktır.
30. Risk yoğunlaşmalarının ve KKR tutarının yüksek olduğu pozisyonları tespit edecek bir mekanizmanın risk ölçüm sistemine entegre edilmesi uygun olacaktır. Söz konusu tespit süreci örneğin aşağıdaki unsurlara göre gerçekleştirilebilir.
 - İlişkili karşı tarafların grup bazında dikkate alınması,
 - İşlem amaçlarına (spekülatif veya korunma amacı) göre müşterilerin sınıflandırılması,
 - Piyasa, ülke ve sektörlere göre veya risk faktörlerine göre (faiz oranları ve döviz kurları) karşı tarafların ayrı ayrı ele alınması.

² Söz konusu yöntemlerin detayları "Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik EK 2"de açıklanmıştır

³ Söz konusu ölçümlere ilişkin tanımlar "Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik EK 2"nin Birinci Bölümü'nde verilmiştir.

31. Bankalar maruz kalınabilecek risk yoğunlaşmalarına karşı belirli karşı taraflara yönelik özel tedbirler almalıdır (örneğin, yüksek düzeyde riske girilmesi veya işlemlere konu edilen araçların çoğunlukla likit olmayan enstrümanlar olması vb. hususlar dikkate alınarak marj tamamlama zorunluluğuna tabi tutulmuş karşı taraflar için özel işlem limitleri tesis edilmesi).
32. Bankalar güçlü, tutarlı ve bağımsız bir fiyat doğrulama prosedürü oluşturmalı ve bu prosedürü uygulamalıdır. Bu uygulama, kullanılan değerlendirme yöntemleri ile varsayımlar ve fiyat tahminlerine ilişkin iş birimleri veya derecelendirme kuruluşları tarafından sunulan ya da uzman görüşüne dayanan bilgilerin de bağımsız ve düzenli olarak gözden geçirilmesini gerektirir.
33. Değerleme uygulamalarında kullanılan fiyat tahminleri banka genelinde tutarlı olarak kullanılmalı, bununla birlikte standart olmayan, yapılandırılmış veya likit olmayan ürünler ve fiyatlaması zor olan varlıkların değerlemesinde kullanılacak fiyat tahminlerinin oluşturulmasına özel önem verilmelidir.
34. Bankalar KKR pozisyonlarının değerlemesi kapsamında KKR ile bağlantılı olabilecek riskleri de (piyasa ve likidite riski gibi) dikkate almalıdır. Örneğin, KKR pozisyonlarının cari tutarı; temel piyasa faktörlerinin volatilitesi, piyasa faktörlerinin (döviz kurları, faiz oranları ve kredi faiz farkı gibi) kendi arasındaki korelasyonu gibi unsurlara göre değişebilmekte olup bu konular değerlemede dikkate alınmalıdır. Diğer taraftan piyasaya ilişkin likidite riskinin yükseldiği stresli piyasa koşullarının bir sonucu olarak banka portföyünde yer alan herhangi bir finansal enstrümanın değeri hızla düşebilir veya piyasa talebi oluşmayabilir.
35. KKR pozisyonu doğuran işlemlerin yoğun olduğu veya KKR seviyesi bir işlem günü içerisinde önemli ölçüde dalgalanan bankalar, pozisyonlarını gün içerisinde değerleyebilmelidir.
36. Karmaşık olan veya likit olmayan ve bu nedenle değerlemesi zor olan finansal ürünlerin değerlemesine yönelik olarak bankaların daha muhafazakar varsayımlar kullanması ve bu türden ürünlerde yoğunlaştığı ancak net riskin azaltılmadığı durumlarda brüt riskin düşürülmesi uygun olacaktır.
37. KKR yönetiminde içsel model kullanan bankalar, kullandıkları modellerin sağlam ve etkin olduğundan ve güvenilir sonuç ürettiğinden emin olmalı, bu amaçla modelleri kullanmadan önce doğruluğunu test etmeli, modellerin güvenilirliği düzenli olarak bağımsız bir tarafça gözden geçirilmelidir.

Limitlerin Uygulanması ve İzlenmesi

İlke 5. Bankaların politika ve stratejilerine uygun KKR limitleri, üst düzey yönetim tarafından belirlenmeli ve yönetim kurulu tarafından onaylanmalıdır. Limitlere uyum düzeyinin işlemi yapan birimlerden bağımsız olarak izlenmesi, aşımaların belirlenmesi, nedenleriyle birlikte yönetim kuruluna, üst düzey yönetime ve ilgili birimlere raporlanması gereklidir.

38. KKR limitleri her bir karşı taraf için işlem türleri bazında münakale koşulları belirtilerek belirlenmelidir. Genel limitlerin tespitinde stres testi sonuçları dikkate alınmalıdır. Ürün türü

bazında (swap, opsiyon gibi), sektör bazında (finansal, finansal olmayan gibi) veya işleme ilişkin risk faktörü bazında (kurlar, faiz oranları gibi) da limitler belirlenebilir.

39. Bankalar KKR'nin daha etkin şekilde kontrolü ve izlenmesi amacıyla muhtelif ölçütlere göre aynı pozisyona ilişkin birden fazla limit tesis edebilir. Bu ölçütlerden bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

- Cari Risk Tutarı
- Teminat Sonrası Cari Net Pozisyon Tutarı: Riske maruz pozisyonun cari piyasa değerinden net teminat değerinin çıkarılmasıyla hesaplanır.
- Potansiyel Risk Tutarı: Tahmin edilen gelecekteki piyasa hareketleri, sözleşmede yer alan teminat, teminat tamamlama ve geri alım gibi haklar ile bu türden hakların yakın gelecekte devreye alınması ihtimali gibi unsurlar dikkate alınarak pozisyonun bugünkü değeri hesaplanır.

40. Bankaların KKR yönetim sistemi içsel kredi ve alım satım limitleri ile uyumlu olmalıdır. Belirlenen limitler ilgili personele duyurulmalı ve limitlerin ilgili personel tarafından anlaşılması sağlanmalıdır. İlgili banka personelinin anılan limit bilgilerine banka bilgi işlem sistemi üzerinden erişimi sağlanmalıdır.

41. Belirlenen limitler düzenli olarak gözden geçirilmeli ve piyasaların aşırı dalgalandığı veya karşı tarafın kredi değerliliğinde düşüş yaşandığı dönemlerde daha sık aralıklarla özel amaçlı gözden geçirmeler yapılmalıdır. Söz konusu gözden geçirme periyotlarının müşteri, ürün, ülke vb. unsurlar bazında çeşitli açılardan ayrıştırılması ve standartlaştırılması uygun olacaktır. Örneğin, müşteri bazında tesis edilen limitlerin gözden geçirme periyotları özkaynağa oranlarına göre farklılaştırılabilir.

42. Limit aşımalarının zamanında tespit edilmesi, raporlanması ve aşımaların giderilmesine yönelik alınacak aksiyonların belirlenmesi (onaylanması veya reddedilmesi) amacıyla bankaların takip edilecek süreçleri yazılı hale getirmeleri gerekmektedir. Risk kaynağının niteliklerine göre izleme sıklığı farklılaştırılabilir. Örneğin tezgâh üstü türev işlemlerin yoğun olarak gerçekleştiği bankalarda KKR tutarının gün sonları ve gün içi olmak üzere izlenmesi gerekmektedir.

Risk İzleme ve Kontrol Faaliyetleri

İlke 6. Bankalar maruz kalınan KKR seviyesini yakından izlemeli ve kontrol altında tutabilmelidir.

43. Tezgâh üstü türev piyasalarda özellikle karmaşık ve/veya yapılandırılmış finansal ürünlerle işlem yapan bankaların KKR'yi daha yakından izlemesi gerekmektedir.

44. KKR'ye neden olan işlemin karşı tarafına ilişkin riskler bütüncül (kredi risklerine neden olan diğer ürünlerle beraber) olarak izlenebilmelidir. Örneğin, bankalar KKR'yi nakdi kredi eşdeğerliğinin tekabül ettiği tutar üzerinden, diğer nakdi krediler ile beraber toplam olarak değerlendirebilir.

45. İçsel model yöntemini kullanan bankalar için azami risk tutarını veya beklenen risk tutarını hem portföy hem de karşı taraf bazında belirledikleri bir güven aralığında ölçmek ve izlemek sağlam bir izleme sisteminin gereğidir. Ayrıca bankalar büyük veya yoğunlaşmış (karşı taraf, sektör, piyasa veya müşteri yatırım stratejisi bazında yoğunlaşmış) pozisyonları dikkate almalıdır.
46. Bankalar; toplam veya bir karşı taraftan olan KKR tutarında ani artışlar olduğunda, KKR tutarının önemli bir hacme ulaşması durumunda, karşı tarafların kredi değerliliğinde önemli bir zayıflama ortaya çıktığında ya da piyasa koşullarında olumsuz gelişmeler yaşanması durumunda KKR'yi kontrol altına almayı sağlayacak prosedürlere sahip olmalıdır. Yüksek tutarda KKR'ye neden olan pozisyonlar karşı taraf bazında sürekli olarak izlenmelidir. Söz konusu izleme faaliyetlerinde asgari olarak; karşı tarafın kaldıraç seviyesi, likiditesi ve piyasa riskine maruz kalma düzeyi dikkate alınmalıdır.
47. Bankalar önemli seviyede genel ve spesifik ters eğilim riskine yol açan pozisyonları tespit etmeye, izlemeye ve kontrol etmeye ilişkin prosedürlere sahip olmalıdır. Söz konusu tespit, izleme ve kontrol faaliyetleri, işlemin başlangıcından sona ermesine kadar devam etmelidir.
48. Bankalar, KKR'ye yol açan işlemler kapsamında alınan ve/veya verilen teminatların güncel değerini ve tarafların sözleşme şartlarına uyumunu izleyebilecekleri bir bilgi işlem sistemine sahip olmalıdır. Ayrıca karşı taraf ile ortaya çıkacak hukuki ihtilaflar konusunda takip edilecek bir prosedür oluşturulmalıdır.
49. Aktif piyasa katılımcısı olan veya yüksek düzeyde KKR'ye maruz olan bankalar, tüzel kişi karşı tarafların tahmini risk tutarlarının yanı sıra risk sınıflarına (örneğin; bankalar, kurumsal şirketler, KOBİ'ler vb.) ait risk yoğunlaşmalarını brüt ve net bazda gün içinde sunabilecek ve üst düzey yönetime yüksek riskli karşı taraflara ait risk tutarlarını etkin ve tutarlı raporlayabilecek kapasiteye sahip olmalıdır.
50. Bankalar KKR'ye yol açan işlemlerin yapısı, büyüklüğü ve karmaşıklığı ile uyumlu risk yönetim ve kontrol fonksiyonları oluşturmak zorundadır. KKR kontrol fonksiyonu, risk üstlenen birimlerden bağımsız, yeterli kaynak, yetki ve tecrübeye sahip personeli haiz bir birim veya birimler tarafından icra edilmelidir.
51. KKR kontrol fonksiyonu, sadece iç sistemler tarafından gerçekleştirilecek faaliyetlerle sınırlı değildir. Riske yol açan işlemleri doğrudan gerçekleştiren birimlerden bağımsız olmak şartıyla genel müdürlüğe bağlı kontrol ve izleme faaliyeti yürüten birimler de bu kapsamda görevlendirilebilir. Ayrıca KKR kontrol fonksiyonu bankanın genel kredi riski yönetim süreçlerine entegre edilmelidir. Genel olarak KKR kontrol fonksiyonunu icra eden birim/birimler aşağıdaki hususlardan sorumludur.
 - Karşı tarafın kredi kalitesinin değerlendirilmesi, onaylanması ve gözden geçirilmesi,
 - KKR ölçümü için kullanılan modellere ilişkin başlangıç ve periyodik doğrulama çalışmaları ile gözden geçirmeler, değerlendirme yöntemlerinin incelenmesi,
 - KKR tutarlarının günlük olarak izlenmesi, yönetim kurulu tarafından belirlenen limitlerin kullanım düzeylerinin izlenmesi ve raporlanması,
 - KKR'nin ölçülmesi ve KKR'ye neden olan pozisyonların değerlendirilmesi,

- Yönetim kurulunun ve üst düzey yönetimin KKR tutarını izlemesine ve belirlenmiş risk limitleri ile karşılaştırmasına imkân verecek raporlamaların yapılması. Bununla birlikte bankanın KKR'ye maruz pozisyonlarının üst düzey yönetim tarafından gözden geçirilmesinin, gerektiğinde üst düzey yöneticinin talimatları doğrultusunda kredi yöneticileri veya dealer bazında ve bankanın toplam bazda KKR'sinin azaltılmasının sağlanması.

KKR'ye Yönelik Stres Testi Uygulamaları

İlke 7. Bankalar maruz kalınan KKR'nin yönetimi kapsamında düzenli aralıklarla gerçekleştirilen ve teorik alt yapısı sağlam bir stres testi programına sahip olmalıdır.

52. Stres testi programı kapsamında geliştirilecek senaryoların asgari olarak aşağıdaki unsurları veya nitelikleri haiz olması gerekmektedir.
 - Senaryolar geleceğe dönük olmalı, kullanılan varsayımlar son derece stresli ve gerçekleşmesi muhtemel ekonomik koşulların özelliklerini içermelidir. Senaryoların teşkilinde farazi stres koşullarının yanı sıra önceden gerçekleşmiş kriz koşulları da kullanılabilir.
 - Kredi riski ve piyasa riski faktörleri senaryolara dâhil edilmelidir. Kredi riski ve piyasa riski faktörleri arasındaki korelasyon etkileri mümkün olduğu ölçüde kullanılmalıdır.
 - Piyasa koşulları ve diğer değişkenlere ilişkin senaryolarda yer verilen varsayımların, makul ve mantıklı olması gerekmektedir.
 - Senaryolar, banka portföylerinin (alım satım ve bankacılık) kırılgan yönlerini ortaya çıkartacak şekilde dizayn edilmeli, bu kapsamda özellikle stres koşullarının büyük ve likit olmayan pozisyonlar üzerindeki etkilerinin sebep sonuç ilişkisi ortaya konularak ele alınması gerekmektedir.
 - Stres testi uygulanan portföye ilişkin ayrıntılı bilgiler (bilanço kalemleri vb. hususlar bazında) dokümanite edilmelidir.
53. Stres testleri önemli faktörler ve risk tutarlarındaki değişimleri izlemeye ve analiz etmeye imkân verecek şekilde biçimlendirilmelidir. Program kapsamında gerçekleştirilecek stres testleri ayrıca, banka portföylerindeki yoğunlaşmaları (hem karşı taraf hem de grup seviyesinde) değerlendirmeye, diğer taraftan herhangi bir karşı tarafa ilişkin pozisyonun elden çıkarılması durumunda piyasalarda meydana gelecek muhtemel etkiler ile piyasa hareketlerinin bankanın KKR düzeyi üzerindeki etkilerini analiz etmeye imkân vermelidir.
54. Stres testi programını uygulayan taraflarca, stres testi varsayımlarının karar alıcılara eksiksiz olarak aktarılması ile bu metodoloji ve modellerdeki kısıtların karar alıcılar tarafından bilinmesi sağlanmalıdır. Özellikle yüksek düzeyde KKR'ye maruz kalan bankalarda üst düzey yönetim stres testi sonuçlarını karar alma aşamalarında mutlak biçimde dikkate almalıdır.
55. Stres testi sonuçlarının açığa çıkarttığı korunmasız alanlar için uygun aksiyonlar alınmalı ve/veya risk yönetim stratejileri (riskten korunma veya brüt risk tutarını azaltma gibi) geliştirilmelidir.

56. Bankalar, normal piyasa dalgalanmalarını temel alan stres testi sonuçlarının, piyasa likiditesinin düşük olduğu dönemlerde maruz kalınan risk düzeyine göre, olduğundan daha düşük algılanmasına sebep olabileceğinin farkında olmalıdır.
57. Stres testi sonuçları yönetim kurulu ve üst düzey yönetim tarafından düzenli olarak gözden geçirilmeli, yapılan değerlendirmeler üst düzey yönetim tarafından ilgili politikalara ve belirlenmiş limitlere yansıtılmalıdır.
58. KKR'ye yönelik uygulanacak stres testi programının teşkilinde bankalar, "Bankaların Sermaye ve Likidite Planlamasında Kullanacakları Stres Testlerine İlişkin Rehber"de yer alan ilke ve esasları da dikkate almalıdır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Raporlamalar ve Azaltım Uygulamaları

KKR Hakkında Yapılacak Raporlamalar

İlke 8. Yönetim kurulu ve üst düzey yönetime; maruz kalınan KKR seviyesi ile belirlenmiş limitlere uyum düzeyi hakkında bilgi veren kapsamlı, tutarlı, periyodik ve güncel raporlamalar yapılmalıdır.

59. Raporların kapsamı, sıklığı KKR'ye neden olan işlemlerin hacmi ve karmaşıklığına uygun olmalıdır. Piyasa koşullarında meydana gelecek değişikliklere bağlı olarak bankaların raporlama sıklığını arttırmaları veya özel amaçlı raporlar hazırlamaları uygun olacaktır.
60. Yönetim kurulu ve üst düzey yönetime yapılacak raporlamalar, bankaların maruz kalınan KKR'nin seviyesini ve yürütülen risk yönetimi uygulamalarının etkinliğini ve yeterliliğini anlamasına imkân verecek kapsam ve sıklıkta belirlenmelidir. Bu raporlar asgari olarak;
 - Risk tutarlarının gelişimini,
 - Pozisyonların vade yapısını (veya vade yapısı analizine imkân verecek olan durasyon gibi ölçümler),
 - Portföydeki yoğunlaşmaları,
 - Limitlerin kullanım düzeyini,
 - Raporlama dönemi içerisinde gerçekleşen limit aşımalarını ve bu aşımlara yönelik alınan aksiyonları,
 - Yakın izlemeye tabi tutulmuş karşı taraf listesini,
 - Stres testi sonuçlarını

içermelidir. Ayrıca iç sistemler kapsamındaki birimler tarafından gerçekleştirilen denetim ve kontrol bulgularının sonuçları, sistematik ve yeknesak başlıklara dönüştürülerek yönetim kuruluna raporlanmalıdır. Genel ve spesifik ters eğilim riskine neden olan pozisyonların mevcut olması durumunda bu pozisyonların gerçek risk durumu özel olarak raporlanmalıdır.

61. KKR'ye neden olan işlemlerin detaylarıyla ilgili olarak; bankaların hazine birimi, iç sistemler birimleri, faaliyet kolları altındaki orta ve arka ofisler gibi kontrol ve destek birimlerine günlük

(piyasa şartları gerektirdiği takdirde gün içi) raporlamalar yapılmalıdır. Söz konusu raporların asgari olarak; işlemlerin karşı tarafına açılan kredi limitlerinin kullanımını, müşteri ve risk grubu bazında limit aşımalarını, kâr/zarar seviyelerini içermesi gerekmektedir.

62. Yukarıda belirtilen raporlama tiplerine ilave olarak bankada önemli düzeyde KKR alınan karşı taraflara ilişkin üst düzey yönetime periyodik raporlamalar yapılmalıdır. Bu raporlamalarda aşağıdaki hususların dikkate alınması uygun olacaktır.
 - Bu rapor belirli bir karşı tarafa ait tüm bilanço içi ve dışı işlemlerin toplam risk tutarını göstermelidir. Hangi özellikteki karşı tarafların bu raporlarda yer alacağı (örn. Brüt riski 10 milyon TL'nin üstünde olan müşteriler) KKR politikasına ilişkin dokümanda belirtilmelidir.
 - Risk tutarları, netleştirme ve teminat anlaşmalarına ilişkin muhafazakâr varsayımlar kullanılarak, cari piyasa değerleri ve acil satış değerleri kullanılarak hesaplanmalıdır.
 - Potansiyel kredi riski tutarı ölçümleri, risk azaltım tekniklerinin kullanımını da yansıtmalıdır.
63. Belirli büyüklüğün üzerinde risk alınan karşı taraflar için her bir karşı taraf/risk grubu bazında, piyasa riski faktörlerinde meydana gelecek önemli değişikliklerin neden olabileceği risk artışlarının ve kredi kalitesindeki bozulmaların belirlenmesine imkan verecek kantitatif ve kalitatif analizlerin yer alması gerekir.

KKR Azaltım Uygulamaları

İlke 9. Bankalar etkin bir KKR yönetiminin parçası olarak, netleştirme, teminat alma ve marj tamamlama gibi uygulamalar vasıtasıyla risk azaltım tekniklerini uygun olduğu ölçüde kullanmalıdır.

64. Netleştirme uygulamaları, bir netleştirme grubu içerisindeki tüm işlemlerden kaynaklanan risk tutarını ve ödeme sayısını azaltma imkânı verdiği için belirli bir karşı taraftan kaynaklanan toplam risk tutarının azaltılmasında önemli bir fonksiyon görür.
65. Bankalar teminat anlaşmalarının yasal olarak uygulanabilir olduğundan ve teminatların doğru bir şekilde değerlendirildiğinden emin olmalıdır. Bunun için hukuk biriminin görüşlerinin alınması dâhil muhtelif süreçler geliştirilmelidir.
66. Bankalar karşı tarafın kredi kalitesi, işlemin büyüklüğü ve teminatın kalitesi gibi unsurları dikkate alarak başlangıç teminatını ve teminatlara uygulanacak dikkate alma oranlarını (kesinti oranları) teminat türü bazında ve karşı taraf bazında ayrı ayrı belirlemelidir.
67. Kredi riski azaltım tekniklerinin uygulanmasına ilişkin daha detaylı bilgiler, Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin Ek-2'sinde ve Kredi Riski Azaltım Tebliği'nde yer almaktadır.

BEŞİNCİ KISIM

KKR Yönetim Süreçlerinin Gözden Geçirilmesi Ve Denetimi

İlke 10. Bankalar tesis edilen KKR yönetim sistemlerinin bütünlüğü, doğruluğu ve etkinliği konusunda bağımsız gözden geçirme ve denetim faaliyetlerinin yer aldığı bir programı düzenli olarak uygulamalıdır. Söz konusu faaliyetler bankanın iç denetim birimlerince gerçekleştirilir.

68. Program kapsamında gerçekleştirilecek denetim ve gözden geçirmeler, ilgili işkollarının faaliyetleri ile bu faaliyetlere ilişkin iç kontrol fonksiyonlarını ve şayet banka içsel model yöntemini kullanıyorsa KKR kontrol biriminin faaliyetlerini de kapsamalıdır. Denetim ve gözden geçirme sonuçları periyodik biçimde doğrudan yönetim kuruluna veya yetki devrettiği bir komiteye (örneğin, Denetim Komitesi), tespit edilen zafiyetleri giderecek aksiyonlarla birlikte raporlanmalıdır.
69. Söz konusu gözden geçirme ve değerlendirmeler ideal olarak en az yılda bir kez gerçekleştirilmeli ve asgari olarak aşağıdaki hususları kapsamalıdır.
- KKR yönetim süreçlerinin kapsamının ve bu süreçlerin dokümantasyonun yeterliliği (KKR'ye neden olan pozisyonların tür, içerik ve karmaşıklık düzeyleri dikkate alınarak banka KKR yönetim sürecinde tam olarak ele alınıp alınmadığı irdelenmelidir),
 - Kullanılan risk ölçüm sistemlerinin doğruluğu ve uygunluğu ile bunların ürettiği çıktıların günlük risk yönetim faaliyetlerine ve karar alma süreçlerine entegrasyon seviyesi,
 - KKR kontrol birimi ve teminat birimi organizasyonu,
 - Kullanılan fiyatlama ve değerlendirme modellerinin onay süreci ve bu modellere ilişkin doğrulama raporlarının sonuçları,
 - KKR yönetim sürecinde yapılan önemli değişikliklerin validasyonu,
 - İçsel model tarafından kapsanan KKR'nin ölçeği,
 - Veri ve veri kaynaklarının güvenilirliği, tamlığı, bütünlüğü ve tutarlılığı,
 - Risk tutarı ölçümlerinde teminat ve netleştirme anlaşmalarına ilişkin hukuki şartların doğru yansıtılması,
 - Model varsayımlarının doğruluğu ve uygunluğu,
 - Geriye dönük testler vasıtasıyla kullanılan modellerin test edilmesi.